

Beretning 2012

DN – Sønderborg.

I Sønderborg kommune har Danmarks naturfredningsforening pr. 1 november 1447 medlemmer det er 86 færre end for 1 år siden. Vi takker alle der støtter op om foreningens arbejde både nationalt og ikke mindst lokalt.

2012 har været et hektisk år krydret med sager der for en dels vedkommende har fyldt meget. Der er mange forskellige sager som bl.a. dispensation fra fredninger, Temaplan for vindmøller, Lokalplaner, Als stenrevs projekt, kørsel med tunge maskiner på fredet overdrev ved Oldenor, ødelæggelse af beskyttet overdrev ved Høgebjerg, håndhævelse af beskyttelsen af sten og jorddiger, den nye bræmme regel, omlægning af Benniksgaard golfbane indenfor Flensborg Fjord Fredningen og meget mere.

Foruden de sager der er i høring, har der også været flere henvendelser fra borgere, der ofte går ud på indgreb som: byggeri, vindmøller, terræn ændringer, rydning af jorddiger eller andre former for påvirkninger.

Det vil føre for vidt at komme ind på alle sager, vi har derfor valgt at se nærmere på nogle af de mest udfordrende:

Temaplan for vindmøller:

Den seneste Temaplan fra september 2012 har været i høring, og antallet af potentielle vindmølleområder er nu reduceret fra 18 til 8.

DN-Sønderborg har sendt bemærkninger til planen for at gøre opmærksom på, at der efter vores opfattelse er 4 områder der er problematiske og det er:

Frederiksgaard/Almsted hvor der kan opstilles 2-3 møller. Her er problemet at området er klassificeret som et småskala landskab, en landskabstype der er mindst egnet til vindmøller, foruden at placeringen er omkranset af beskyttede naturområder, og så er det tillige et uforstyrret landskab.

Birke Pøl hvor der kan opstilles 3-6 møller. Problemet her er at Birke Pøl er udpeget som lavbundsområde, med potentiale for naturgenopretning, og Birke Pøl er udpeget som §3 område. Ligger helt ud til kysten og tæt på et større sommerhus område, foruden at området ligger på ruten for trækkende fugle over Lillebælt.

Kværs hvor der kan opstilles 2 møller. Her er problemet at hele området omkring Kværs har en særlig visuel oplevelsesværdi bl. a. i kraft af terrænet og særligt Kværs morænebakker. Udpegningsområdet ligger desuden indenfor det luftrum havørnen bruger når den flyver fra Hostrup sø, over Gråsten skoven til Flensborgfjord.

Tumbøl Søndermark hvor der kan opstilles 2 møller. Her er problemet at møllerne ønskes placeret i et lavbundsområde med potentiale for naturgenopretning.

Det fremgår af Temaplanen, at vindmøller ikke må opstilles i lavbundsområder, så det forhindrer kommende naturgenopretningsprojekter.

Hertil kommer så at de mennesker der bor i nærområdet af de mulige nye vindmøller, på flere måder vil blive generet af de nye anlæg. Den side af sagen har en række borgergrupper selv taget hånd om, og det er jo fint at befolkningen reagerer når nye tiltag planlægges i nærområdet.

Vi vil opfordre kommune til at se nærmere på udpegningerne, og indarbejde vidtgående hensyn til de mest sårbare natur og landskabs-elementer vi endnu har tilbage, og som endnu ikke er inficeret af større tekniske anlæg.

Als stenrev:

Mandag den 8 oktober blev stenrevet på Middelgrund indviet. Omkring 2000 m³ sten er lagt ud på revet Middelgrund der ligger i Sønderborg bugt ca. 2,5 km sydvest for Sønderby på Kegnæs.

Det egentlige formål med revprojektet går på, at binde næringsstofferne i havet i de planter der etablerer sig, og den tilvækst det teoretisk set giver i tilvækst i fiskebestanden, der samlet set forventes at være med til at binde kvælstof fra de frie vandmasser i havet.

Fra landbrugets side ser man store muligheder i at etablere stenrev i havet, stenrev ses som et billigt og effektivt virkemiddel i forhold til virkningerne af landmændenes udledning af kvælstof.

Næstformand i landbrugets hovedorganisation Landbrug og Fødevarer - Henrik Frandsen, ser det som en af de ting der gør, at landbruget i fremtiden kan komme til at dyrke optimalt inde på landbrugsjorden, og laver miljørensningen og genskabelsen af det gode havmiljø ude i selve havmiljøet.

Når der etableres stenrev med begrundelse i, at binde de udledte næringsstoffer fra land i den øgede biomasse tilvækst på og omkring nyetablerede rev, så er det jo fordi at stofferne er nået til havs. Det er symptombehandling og ikke en farbar vej, stofferne skal begrænses ved kilden, hvor mængden af stoffer der købes ind, nemt kan kontrolleres, inden de bringes videre ud i naturen. På den lange bane er det bedre at forebygge end at helbrede.

Sager hvor Sønderborg kommune ikke har udvist utilstrækkelig omhu.

- **De gamle hule popler ved Mjelsvig** bliver fældet, efter at Vej og Park afdelingen mener at træerne udgør en potentiel fare for trafikken. Ejeren bliver pålagt at gøre noget ved dette forhold, hvilket resulterer i at alle de gamle hule popler fældes. De hule popler er/var vigtige opholds-, fouragerings- og vinterkvarter for flagermus, fugle, insekter og svampe. Kommunen var ikke vidende om at de gamle popler var vigtige for en række arter i lokalområdet.
- **Pulverbæk** sagen efteråret 2011. Kommunen var trods henvendelse og snak med aktør i felten, ikke skarpe nok til at få stoppet ødelæggelsen af bækken i tide, og det med ødelæggende følger for bæk og de vandløbsnære omgivelser.
- **Oprensning af grøfter ved Lunden** og andre områder på Nordals netop i tiden for paddernes vandring til yngledammen. Adskillige frøer og salamandre er blevet ødelagt af grøftmaskinen, et ganske unødvendigt tiltag midt i frøernes forårsvandringstid. Det kunne nemt undgås med lidt vilje og faglig indsigt.
- **Ødelæggelse af overdrevsareal ved Asserballelyng – Høgebjerg.** Naturafdelingens manglende opmærksomhed på forekomst af min. 3200 m² samlet overdrevsareal.
- **Aftale om afhentning af stenstakke** på mindst 40 ejendomme fordelt mellem Sønderborg og Åbenrå kommune, ifm. opbygning af stenrev. Kommunen er en betydelig spiller i projektet, men har ikke været opmærksom på, at mange stenstakke har stor værdi for en række dyr, herunder også dyr der er beskyttet iht. Dansk lovgivning samt EU's - Habitatdirektiv. Også her er der tal om manglende rettidig omhu og inddragelse af faglig viden.
- **Lovliggørelse af fældning af 6 lindetræer på Ridepladsen** i Nordborg. Lindetræerne på Ridepladsen er fredet ved en deklARATION som Nordborg Byråd pålagde Ridepladsen den 4 november 1953. Det fremgår af FredningsdeklARATIONen, at de fredede træer omkring Ridepladsen "ingensinde må fældes, topskæres eller grentoppes uden samråd med tilsynsførende Skovrider". I den aktuelle sag har kommunen fældet de fredede træer, sandsynligvis uvidende om at træerne er fredet, det er endnu et eksempel på manglende rettidig omhu.

Siden 1 januar 2007 har vi haft en forventning til, at Sønderborg kommune ved alle former for planer og projekter, arbejder på at tage lovgivningen om beskyttelse af kultur, natur og arterne alvorligt, og sikrer at der ikke sker ødelæggelse af vigtige levesteder for truede arter, eller påvirkninger af værdifulde natur og kulturmiljøer ifm. godkendelse af planer og projekter. Der er for mange hovsa'er i forvaltningen, en offentlig myndighed bør efter vores opfattelse udvise rettidig omhu, og være super skarpe på den lovgivning de er sat til at forvalte, hvilket vi må erkende at det har kommunen til dato haft svært ved at leve op til.

Naturstyrelsen Sønderjylland:

I begyndelsen af oktober måned blev vi opmærksomme på, at der var et rydningsarbejde i gang ved Oldenor, det var overdrevet der ligger på sydsiden ved udkigspladsen sydøstligt det gik ud over. Det er fint at den kraftige opvækst af tjørn og andre buske bliver fjernet, for at undgå at den lavt voksende artsrige flora ikke skygges bort. Men det er samtidigt kritisk at arbejdet udføres netop hvor føret er allermest vådt, hvilket har medført at dele af det følsomme overdrev er kørt op, og ligner lidt af en pløjemark. Heldigvis så NST at sporene var for voldsomme, og fik stoppet arbejdet inden det hele var kørt op.

Lilleskoven:

Vi har også set på Lilleskoven der ligger i Nørreskoven lidt nord for Østerholm. Grunden til at vi interesserer os for denne del af skoven er, at der her ligger ca. 30 ha skov der hovedsageligt består af bøgetræer fra 1891 dvs. de er godt 120 år gamle, og efter driftsplanen skal området udtyndes kraftigt inden udgangen af 2015.

Skoven er særlig interessant for flagermus og hulrugende fugle, idet der forekommer en del gode træer, hvor der er spættehuller, ugler, reder og ikke mindst er der en del gode eller potentielt gode træer der har betydning for områdets flagermus.

Vi har set på træerne og registreret alle træer der er eller har potentiale for, at blive gode flagermustræer eller gode for hulrugende fugle.

Det skal nævnes at der i Lilleskov området med stor sandsynlighed findes 6, ud af de 17 arter af flagermus der findes i Danmark.

Der er efterfølgende udarbejdet en statusrapport som også er sendt til NST- Sønderjylland, og vi har netop fået et retursvar hvor NST lægger op til et møde, hvor situationen drøftes, og at vi i fællesskab finder ud af hvordan der ifm. skovning, bedst tages hensyn til træer med huller og hulheder til fordel for

hulrugende fugle og flagermus. Vi ser frem til en god dialog hvor der indarbejdes et passende hensyn til arterne.

Kulturarvsstyrelsen og jorddigerne.

Jorddigerne er blevet fredløse, idet den ansvarlige myndighed som er Kulturarvsstyrelsen har valgt ikke at svare retur på henvendelser.

Siden loven om beskyttelse af sten og jorddiger trådte i kraft i 1992, er der i Sønderborg kommune i perioden frem til 2010, fjernet omkring 90 dige stykker på en samlet længe af ca. 16 kilometer.

Det materiale vi har udarbejdet er videresendt til DN's sekretariat, hvor der vedholdende bliver arbejdet på at få kulturarvsstyrelsen til at forholde sig til situationen.

Inden kommunalreformen var det amterne der havde ansvaret for sten- og jorddige administrationen, og dengang virkede det ganske godt. Med kommunalreformen og de heraf medførte omlægning af en række myndighedsområder, herunder også Kulturarvsstyrelsen, der i dag har det overordnede ansvar for forvaltning af sten og jorddige sagerne, må vi erkende at de sager der vedrører ulovlig fjernelse af jorddiger ikke bliver taget alvorligt, vi får ganske enkelt ingen retursvar fra styrelsen, og de ulovlige forhold gøres på den måde lovlige idet myndighederne ikke tager de henvendelser de får alvorligt.

Benniksgaard Golfbane

Indledningsvis skal det nævnes, at Benniksgaard Golfbane ligger på et areal der er omfattet af "Benniksgaard fredningen" fra 1953. Det er en udsigtsfredning der har til formål, at sikre det kystnære landskab ud til Flensborg fjord mod bl.a. u hensigtsmæssig bebyggelse. Den 1 marts 1991 blev der givet dispensation til etablering af en Golfbane indenfor fredningen. Siden har flere forhold der har været i strid med fredningsinteresserne været under behandling, hvor det den 9 juni 2010 lykkedes at få dispensation til omlægning af banen, mod at der blev indarbejdet væsentlige hensyn til projektet, ift. natur og adgangsinteresserne. Siden har anlægget skiftet ejer, og de oprindelige planer kunne som den nye ejer ikke kunne efterkomme, har ført til at der er udarbejdet et nyt revideret oplæg til omlægning af banen, foruden der er ændret på det tidligere oplægs forslag til natur og adgangs planer. Status lige nu er, at et enigt plejeudvalg har udarbejdet og sendt en ny ansøgning til ændring af de tidligere godkende planer. Indholdet i plangrundlaget der lige nu ligger til vurdering i Fredningsnævnet, er hovedsageligt udarbejdet af afdelingens repræsentant fra Gråsten området - Rune Søndergaard. Rune har gennem hele Benniksgaard sagens forløbet, været med i arbejdet, for at sikre, at der tages mest muligt hensyn til naturværdierne i området, foruden at der ved baneomlægningen, er udarbejdet planer med væsentligt naturforberedende tiltag, til gavn og glæde for de besøgende, spillerne og ikke mindst naturen.

DN – Sønderborg arrangementer 2012.

Der er blevet afholdt 21 ture og vi har deltaget ved 5 store fælles arrangementer sammen med andre aktører og det var: Åbent hus på Egetofte Naturskole, Åbent hus på Nordals Naturskole, Kreativt marked ved Røde næb, Brød og mad festival på Skærtøft og Krabbedagen på Sønderborg lystbådehavn holdt sammen med Hotel Scandic.

Giv Naturen en hånd.

Som noget nyt blev der i 2011 sat nye initiativer i gang, hvor "Giv naturen en hånd" begrebet blev startskuddet til en række frivillighedsprojekter, der har det fælles formål at hjælpe naturen hvor der er sjældne arter som er truet af tilgroning.

Baggrunden for projektet er, at det kniber med at få de ansvarlige myndigheder til at hjælpe de truede arter. Derfor har DN- Sønderborg etableret et frivilligheds netværket, hvor alle der har interesse for at være med til at gøre en indsats, for at beskytte og bevare en spændende og mangfoldig natur, kan tilmelde sig vores netværk.

Lige nu har vi omkring 25 personer noteret på vores Frivilligheds netværks liste. Vi er meget glade for at der er så mange mennesker der bakker op om frivilligheds projektet. Det giver mulighed for at rekruttere et passende antal frivillige, når vi tager ud i engen, på overdrevet eller mosen for at give naturen en hjælpende hånd.

Gennem de seneste år har afdelingens trægruppe arbejdet på projektet "Evighedstræer" der har det mål, at udbrede kendskabet til gamle træer, træer der har stor biologisk værdi, historisk eller landskabelig værdi, eller træer, hvortil der er knyttet sagn og overtro.

For at markere projektet har Sønderborg kommune og DN-Sønderborg, udvalgt det første Evighedstræ, og valget faldt på Fredsegen der står på Jægertorvet i Augustenborg. Det blev markeret den 4 april hvor Borgmester Aase Nygaard fik overrakt DN's diplom for Evighedstræer. Siden har kommunens borgere haft mulighed for, at komme med forslag til træer som kunne være oplagte vindere i konkurrencen om årets træ.

Indtil den 1, november er modtaget 22 forslag. Ud af de 22 forslag er der valgt 3 træer der kom med i slutrunden, og efter en besigtigelse faldt valget på den store flotte blodbøg der står Mjang bygade 1. Har du kendskab til steder hvor der står store gamle træer der bør have særlig opmærksomhed, du gerne vil have registreret som evighedstræ, kan du kontakte DN- Sønderborg, eller gå ind på DN-

hjemmeside www.dn.dk og vælge: "Natur", skov & træer, og dernæst Evighedstræer, eller send en mail til soender-borg@dn.dk

Frivilligheds netværket har i 2012 arbejdet med.

1. Høslet på engen ved Nygaard
2. Kratrydning og høslet ved Trillen, Lambjerg Indtægt ved Høruphav
3. Fjerne stødskud på rød-el i Ærskov enge nordøstligt for Havnbjerg
4. Rydning af krat og dunhammer i Staals mose i Sønderskoven
5. Kratrydning og høslæt på kystnært overdrev ved Dyndved hav.

Alle kan være med i Frivillighedsnetværket, det er ingen betingelse at du er medlem af Danmarks Naturfredningsforening, eller har særlig viden om naturforhold, det vigtigste er at du er interesseret i at give en hånd med ved frivilligheds projekterne. Vi har nogle hyggelige timer sammen i naturens tjeneste, og der er også tid til at se på naturen og at få en god snak med andre aktive, ikke mindst når der er pause da går snakken livligt. Vi håber at det er muligt at der kommer mange flere med i netværket, det giver mange gode oplevelser og masser af frisk luft og god motion, og så får du tillige lært nye spændende naturområder nærmere at kende.

Som noget nyt blev der i 2012 introduceret en års-turkalender, der er en oversigt over alle de ture/arrangementer DN-Sønderborg afholder i årets løb. Det er Charlotte der står for folder arbejdet, og det er igen i år har lykkedes at få turkalenderen for 2013 færdig, og når mødet er forbi er alle velkommen til tage et eksemplar med hjem.

Vi håber at der også i 2013 er rigtig mange bakker op om arrangementerne, og at vi får endnu flere med i vores Frivilligheds netværk. Er du selv interesseret i at være med eller kender du nogen, må du endeligt kontakte os, og gerne allerede i aften.

Til næste år dvs. 2013 har vi 3 nyheder på programmet og det er:

1. Flagermusregistrering
2. Månedens botanik tur
3. I Botanikeren E. Petits fodspor.

Flagermusregistreringen er startet op i 2012, hvor vi har afprøvet metoder og opsamlet viden.

Vi lægger op til at alle der har interesse i at være med til at registrere flagermus kan være med, og vi er startet op på at etablere en frivillighedsgruppe hvor flere interesserede allerede har meldt sig til projektet.

Månedens botaniktur:

Ved den årlige tur på vildeblomsters dag, har flere af deltagerne gentagne gange spurgt til, om vi ikke holder mere end 1 botanik tur om året. Det har vi taget til efterretning og vil i 2013 holde en tur hver måned. Programmet er ikke helt på plads endnu, men vil bl.a. komme til at omhandle:

1. Vi ser på og lærer at kende buske og træer i vintertilstand – Januar.
2. Vi ser på og lærer forårets blomster at kende
3. Lær vore planter at kende i vegetativ tilstand – dvs. inden de har fået blomster
4. Lær vore græsser nærmere at kende
5. Kortlægning af botanik på udvalgte lokaliteter
6. Vi ser på Orkideer og andre spændende planter
7. Vi ser på og lærer om sporeplanter som feks. bregner og padderokker

I Botanikeren E. Petits fodspor

Petit var på Als under treårskrigen 1848 – 1851, han var læge og en meget dygtig botaniker, og den interesse førte ham rundt på det meste af Als, hvor han flittigt noterede de arter han fandt, og han har også noteret stednavn på mange af de steder planterne er fundet. Vi har Petit's planteliste og arbejder hen over vinteren på et program, der går ud på at genbesøge flere af de steder E.Petit også har besøgt i 1848 - 1851.

Botanik turen er for alle, og vi lægger stor vægt på, at alle med interesse for vore vilde planter finder tid til at tage med, hvor vi ved fælles hjælp vil lære planterne nærmere at kende.

Plancher og foldere:

I 2010 introducerede DN-Sønderborg en serie plancher om natur emner, og i 2012 er serien yderligere blevet udbygget med plancher om flagermus, biller og træer.

Der er også udarbejdet en flot folder om de flagermus der er muligt at finde i Sønderborg kommune, den er baseret på en undersøgelse af Gråsten skovene.

Afslutning.

Bestyrelsen kan se tilbage på et hektisk år hvor der er afviklet +26 arrangementer, foruden mange

sager, også tunge sager, der er blevet gennemarbejdet og kommenteret, samt deltagelse ved møder og besigtigelser.

Fra mit vindue kan jeg se tilbage på et år med mange gode aktiviteter, vi har arbejdet med en broget, og spændende skare af projekter og tiltag. Vi har været i kontakt med mange forskellige mennesker, hvor fællesnævneren har været "de gode oplevelser", der er ved at arbejde for, og bevæge sig i den natur vi har omkring os, og samtidigt lære om de dyr, planter og flotte landskab vi møder undervejs.

Afslutningsvis vil jeg takke afdelingsbestyrelsen for det gode samarbejde vi har, hvor hver især bidrager med det han eller hun er god til.

Vi har også en gruppe aktive der fortjener at blive nævnt i dag, det er alle de personer der er med i vores Frivillighedsnetværks. Uden jeres hjælp er det ikke muligt, at gennemføre vore naturplejeprojekter.

Derfor fortjener alle i netværket et "Tusind tak" for den interesse og medvirken der er vist i 2012.

Jeg vil også benytte lejligheden til at bringe en tak for et godt samarbejde til:

Egetofte og Nordals Naturskole, samt til vore samarbejdspartnere på Kommunen i Naturstyrelsen, og andre lokale grupper, som vandløbs gruppen ANA, Ornitologisk Forening for Als og Sundeved og Foreningen Nygaard, samt Dansk Botanisk forening.

Augustenborg den 16 november 2012